

DE CANONIBUS APOSTOLORUM, QUOD NON SINT RESPUENDI, UT QUIDAM GARRIUNT, SED OMNI VENERATIONE HABENDI, SICUT HAEC BEATI HIERONIMI PRESBYTERI ET ALIORUM MULTORUM SANCTORUM PATRUM SCRIPTURA TESTATUR.

5 *BEATISSIMO PAPAE DAMASO Hieronimus.*

Gloriam sanctitatis tuae nostra humilitas deprecatur, ut secundum apostolicae sedis, quam cognovimus gubernare per tuam sanctitatem, actus gestorum a beati Petri apostoli principatu usque ad vestra tempora, quae gesta sunt in sede tua, nobis per ordinem paucis enarrare digneris, quatenus nostra humilitas sentire
10 *cognoscat, qui meruit de apostolorum supradictae sanctae sedis martyrio coronari, vel qui contra canones apostolorum excessisse cognoscitur.*

Ora pro nobis, beatissime papa.

Data V. Kl. Mai. Accepta Romae.

15 *INCIPIUNT ECCLESIASTICAE REGULAE SANCTORUM APOSTOLORUM PROLATAE PER CLEMENTEM ECCLESIAE ROMANAE PONTIFICEM, QUAE EX GRECIS EXEMPLARIBUS IN ORDINE PRIMO PONUNTUR, QUIBUS QUAM PLURIMI QUIDEM CONSENSUM NON PREBUERE FACILE, ATTAMEN POSTEA QUAEDAM CONSTITUTA PONTIFICUM EX IPSIS CANONIBUS ADSUMPTA ESSE VIDENTUR.*

20 *I. EPISCOPUS A DUOBUS AUT TRIBUS EPISCOPIS ordinetur.*

II. Presbiter ab uno episcopo ordinetur et diaconus et reliqui clerici.

III. Si quis episcopus aut presbiter praeter ordinationem domini alia quaedam
in sacrificio offerat super altare, id est aut mel aut lac aut pro vino sicera et
confecta quaedam aut volatilia aut animalia aliqua aut legumina contra
25 *constitutionem domini faciens, congruo tempore deponatur.*

III. Offerri non liceat aliquid ad altare praeter novas spicas et uvas et oleum ad luminaria et thimiama, id est incensum, tempore, quo sancta caelebratur oblatio.

30 *V. Reliqua poma omnia ad domum, primitiae episcopo et presbiteris, dirigantur, nec offerantur in altare. Certum est autem, quod episcopus et presbiteri dividant et diaconibus et reliquis clericis.*

VI. Episcopus aut presbiter uxorem propriam nequaquam sub obtentu religionis abiciat; si vero reiecerit, excommunicetur, sed si perseveraverit, deiciatur.

35 *VII. Episcopus aut presbiter aut diaconus nequaquam saeculares curas assumat; sin aliter, deiciatur.*

VIII. Si quis episcopus aut presbiter aut diaconus sanctum paschae diem ante vernale equinoctium cum Iudaeis caelebraverit, abiciatur.

17 PLURIMI] *corr. from PLURAMI V.*

5–13 BEATISSIMO ... Romae: Ps.-Hieron., ep. 44/Liber pont., praef. (DUCHESNE, Liber pontificalis I, p. 117 l. 1–6). See also above, Ps.-Aurelius p. ##. This addition in contentious defense of the Canones Apostolorum is not present in Vat. lat. 1341. 14–184 INCIPIUNT ... sancti: Canones Apostolorum, Dion.-Hadr. (TURNER, EOMIA I, 1 p. 1b–32b). Also Vat. lat. 1341, fol. 6va–7vb, there with the preceding capitulatio.

VIII. Si quis episcopus aut presbiter aut diaconus vel quaelibet ex sacerdotali catalogo facta oblatione non communicaverit, aut causam dicat, ut, si rationabilis fuerit, veniam consequatur; aut, si non dixerit, communionem privetur, tamquam qui populo causa laesionis extiterit dans suspensionem de eo, qui sacrificavit, quod recte non obtulerit. 40

X. Omnes fideles, qui ingrediuntur ecclesiam et scripturas audiunt, non autem perseverant in oratione nec sanctam communionem percipiunt, vel inquietudines ecclesiae commoventes convenit communionem privari. 45

XI. Si quis cum excommunicato saltem in domo simul oraverit, iste communionem privetur.

XII. Si quis cum dampnato clerico veluti cum clerico simul oraverit, iste dampnetur. 50

XIII. Si quis clericus aut laicus a communionem suspensus seu communicans ad aliam properet civitatem et suscipiatur praeter commendatitias litteras, et qui susceperunt et qui susceptus est communionem privetur. Excommunicato vero proteletur ipsa correctio, tamquam qui mentitus sit et ecclesiam dei seduxerit.

XIII. Episcopo non licere alienam parrochiam propria relicta pervadere, licet cogatur a plurimis, nisi forte quis eum rationabili causa compellat, tamquam qui possit ibidem constitutis plus lucri conferre et in causa religionis aliquid profecto respicere, et hoc non a semetipso pertemptet, sed multorum episcoporum iudicio, et maxima supplicatio perficiat. 55

XV. Si quis presbiter aut diaconus aut quilibet de numero clericorum relinquens propriam parrochiam pergat ad alienam et omnino demigrans praeter episcopi sui conscientiam, ut in aliena parrochia commoretur, hunc ulterius ministrare non patimur, praecipuae si vocatus ab episcopo redire contempserit in sua inquietudine perseverans; verumtamen tamquam laicus ibi communicet. 60

XVI. Episcopus vero apud quem memoratus esse constiterit, si contra eos decretam cessationem pro nihilo reputans tamquam clericos forte susciperit, velut magister inquietudinis communionem privetur. 65

XVII. Si quis post baptismum secundis fuerit nuptiis copulatus aut concubinam habuerit, non potest esse episcopus, non presbiter aut diaconus aut prorsus ex numero eorum, qui ministerio sacro deserviunt. 70

XVIII. Si quis viduam et eiectam acceperit aut meretricem aut ancillam vel aliquam de his, quae publicis spectaculis mancipantur, non potest esse episcopus aut presbiter aut diaconus aut ex eo numero, qui ministerio sacro deserviunt.

XVIII. Qui duas in coniugium sorores acceperit vel filiam fratris, clericus esse non poterit. 75

XX. Clericus fidei iussionibus inserviens abiciatur.

42 qui¹] corr. from quo V. 44 scripturas] corr. from scriptoras V. 49 dampnato] corr. from dampno V. 51 suspensus] corr. from suspen V. 52 commendatitias] corr. from commendatias V. 53 privetur] corr. from communitur V. 56 rationabili] corr. from rationabilis V. 59 supplicatione] copied supplicatio non; over line: vel (supplicatio)ne V. supplicatione perficiat] over line: vel (supplicatio)ne V. perficiat] corr. from perficiant V. 66 memoratos] memoratus corr. to moratus V.

XXI. Eunuchus, si per insidias hominum factus est, vel si in persecutionem eius sunt amputata virilia, vel si ita natus est, et est dignus, efficiatur episcopus.

80 XXII. Si quis abscidit semetipsum, id est, si quis amputavit virilia, non fiat clericus, quia suus homicida est et dei conditionis inimicus.

XXIII. Si quis, cum clericus fuerit, absciderit semetipsum, omnino damnetur, quia suus est homicida.

85 XXIII. Laicus semetipsum abscidens annis tribus communionem privetur, quia suae vitae insidiator extitit.

XXV. Episcopus aut presbiter aut diaconus, qui in fornicatione aut periurio aut furto captus est, deponatur; non tamen communionem privetur. Dicit enim scriptura: Non iudicabit dominus bis in id ipsum.

XXVI. Similiter et reliqui clerici huic conditioni subiaceant.

90 XXVII. Innuptis autem, qui ad clerum proventi sunt, praecipimus, ut, si voluerint, uxores accipiant, sed lectores cantoresque tantummodo. 6r

XXVIII. Episcopum aut presbiterum aut diaconum percutientem fideles delinquentes aut infideles inique agentes et per huiusmodi volentem timeri deici ab officio suo praecipimus, quia nusquam nos hoc dominus docuit. E contrario vero ipse, cum percuteretur, non repercutiebat; cum malediceretur, non remaledicebat; cum pateretur, non comminabatur.

XXVIII. Si quis episcopus aut presbiter aut diaconus depositus iuste super certis criminibus ausus fuerit atrectare ministerium dudum sibi commissum, hic ab ecclesia penitus abscidatur.

100 XXX. Si quis episcopus aut presbiter aut diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatem, deiciatur et ipse et ordinator eius et a communionem modis omnibus abscidatur, sicut Symon Magus a Petro.

XXXI. Si quis episcopus saecularibus potestatibus usus ecclesiam per ipsos obtineat, deponatur, et segregentur omnes quiqu<e> illi communicant.

105 XXXII. Si quis presbiter contempnens episcopum suum seorsum collegerit et altare aliud erexerit nihil habens, quod reprehendat episcopum in causa pietatis et iustitiae, deponatur quasi principatus amator existens; est enim tyrannus. Et ceteri clerici, quicumque tali consentiunt, laici vero segregentur. Hoc autem post unam et secundam et tertiam episcopi obsecrationem fieri conveniat.

110 XXXIII. Si quis presbiter aut diaconus ab episcopo suo segregetur, hunc non licere ab alio recipi, sed ab ipso, qui eum sequestraverat, nisi forsitan obierit episcopus ipse, qui eum segregasse cognoscitur.

115 XXXIII. Nullus episcoporum peregrinorum aut presbiterorum aut diaconorum sine commendaticiiis suscipiatur epistolis et, cum scripta detulerint, discutiantur attentius et ita suscipiantur, si praedicatores pietatis extiterint; minusne, quae sunt necessaria, subministretur eis et ad communionem nullatenus admittantur, quia per subreptionem multa proveniunt.

80 fiat] corr. from fuerit V. 94 hoc] add. over line V. 98 atrectare] corr. from attractare V. 104 quique] Vat. lat. 1341; quiqui V. 107 quasi] corr. from qui a si V. 114 scripta] corr. from scripti V.

88 Non ... ipsum: Nahum 1, 9 (LXX). 95-96 cum¹ ... comminabatur: 1. Petr. 2, 23.

XXXV. *Episcopus gentium singularum scire convenit, quis inter eos primus habeatur, quem velut caput existiment et nihil amplius praeter eius conscientiam gerant, quam illa sola singuli quae parroechiae propriae et villis, quae sub ea sunt, competunt, sed nec ille praeter omnium conscientiam faciat aliquid. Sic enim unanimitas erit et glorificabitur deus per Christum in spiritu sancto.* 120

XXXVI. *Episcopum non audere extra terminos proprios ordinationes facere in civitatibus et villis, quae illi nullo iure subiecte sunt. Si vero convictus fuerit hoc <fecisse> praeter eorum conscientiam, qui civitates ipsas et villas detinent, et ipse deponatur, et qui ab illo sunt ordinati.* 125

XXXVII. *Si quis episcopus non susceperit officium et curam populi sibi commissam, hic communione privetur; quoadusque consentiat oboedientiam commodans; similiter autem et presbiter et diaconus. Si vero perrexerit nec receptus fuerit, non pro sua sententia, sed pro malitia populi, ipse quidem maneat episcopus. Clerici vero civitatis communione priventur, quod eruditores inoboedientis populi non fuerunt.* 130

XXXVIII. *Bis in anno episcoporum concilia caelebrentur, ut inter se invicem dogmata pietatis explorent et emergentes ecclesiasticas contentiones amoveant: Semel quidem IIII septimana pentecostes, secundo vero duodecimo die mensis Hyperveretei, id est iuxta Romanos IIII Id. Octobris.* 135

XXXVIII. *Omnium negotiorum ecclesiasticorum curam episcopus habeat et ea velut deo contemplante dispenset, nec ei liceat ex his aliquid omnino contingere, aut parentibus propriis, quae dei sunt, condonare. Quod si pauperes sunt, tamquam pauperibus subministret, nec eorum occasione ecclesiae negotia depraedentur.* 140

XL. *Presbiteri et diaconi praeter episcopum nihil agere pertemptent, nam domini populus ipsi commissus est et pro animabus eorum hic redditurus est rationem. Sint autem manifeste res propriae episcopi, si tamen habet proprias, et manifestae dominicae, ut potestatem habeat de propriis moriens episcopus, sicut voluerit et quibus voluerit, delinquere, ne sub occasione ecclesiasticarum rerum, quae episcopi esse probantur, intercidant; fortassis enim aut uxorem habet aut filios aut propinquos aut servos, et iustum est hoc apud deum et homines, ut nec aecclesia detrimentum patiatur ignoratione rerum pontificis, nec episcopus vel eius propinqui sub obtentu ecclesiae proscribantur et in causas incidant, qui ad eum pertinent, morsque eius iniuriis malae famae subiaceat.* 145

6v XLI. *Precipimus, ut in potestate sua episcopus ecclesiae res habeat. Si enim animae hominum pretiosae illi sunt creditae, multo magis oportet eum curam pecuniarum gerere, ita ut potestate eius indigentibus omnia dispensentur per presbiteros et diaconos, et cum timore omnique sollicitudine ministrentur. Ex his autem, quibus indiget, ad suas necessitates et ad peregrinorum fratrum usus et ipse percipiat, ut nihil eis possit omnino deesse. Lex enim dei praecipit, ut qui altari deserviunt, de altari pascantur, quia nec miles stipendiis propriis contra hostes arma sustollit.* 155

124 subiecte] *corr. from subiecti V.* 125 fecisse] *om. V.* 134 emergentes] *in marg.: exsurgentes V.* 141 depraedentur] *corr. from depraehendentur V.* 146 ecclesiasticarum] *corr. from ceclesiasticarum V.* 149 ignoratione] *corr. from ignoratio non V.* 150 proscribantur] *over line: damnantur V.* 156 quibus] *corr. from quae V.*

160 *XLII. Episcopus aut presbiter aut diaconus aleae atque ebrietati deserviens aut desinat, aut certe dampnetur.*

XLIII. Subdiaconus aut lector aut cantor similia faciens aut desinat, aut communione privetur; similiter etiam laicus.

165 *XLIII. Episcopus aut presbiter aut diaconus usuras a debitoribus exigens aut desinat, aut certe dampnetur.*

XLV. Episcopus, presbiter et diaconus, qui cum hereticis oraverit, tantummodo communione privetur. Si vero tamquam clericos hortatus eos fuerit agere vel orare, dampnetur.

170 *XLVI. Episcopum aut presbiterum hereticorum suscipientem baptismum dampnari praecipimus: Quae enim conventio Christi ad Belial, aut quae pars fideli cum infideli?*

175 *XLVII. Episcopus aut presbiter, si eum, qui secundum veritatem habuerit baptismum, denuo baptizaverit, aut si pollutum ab impiis non baptizaverit, deponatur tamquam deridens crucem et mortem domini nec sacerdotes a falsis sacerdotibus iure discernens.*

XLVIII. Si quis laicus uxorem propriam pellens alteram vel ab alio dimissam duxerit, communione privetur.

180 *XLVIII. Si quis episcopus aut presbiter iuxta preceptum domini non baptizaverit in nomine patris et filii et spiritus sancti, sed in tribus sine initio principii aut in tribus filiis aut in tribus paraclytis, abiciatur.*

L. Si quis episcopus aut presbiter non in trina mersione unius mysterii celebret, sed semel mergat in baptismate, quod dari videtur in domini morte, deponatur. Non enim dixit nobis dominus: In morte mea baptizate, sed: Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti.

163 communione] *corr. from* communionem V. 170 Belial] *over line:* diabolum V. 176 XLVIII ... laicus] *in marg.:* nota. uxorem dimittens, si aliam duxerit, communione privetur V. 181 trina mersione] *corr. from* trinam mersionem V.

170–171 Quae ... infideli: 2. *Cor* 2, 15. 183–184 Euntes ... sancti: *Matth.* 28, 19.